

Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2)

Blåljusutredningen

Blåljusutredningen har haft i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner, det vill säga yrkesutövare som bland annat har till uppgift att hjälpa andra. Delbetänkandet *Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner* (SOU 2018:2) överlämnades till regeringen i januari 2018. Därmed är utredningens uppdrag såvitt denna del slutfört.

Utredningens förslag

I delbetänkandet föreslås följande:

- Straffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman enligt 17 kap. 1 § brottsbalken höjs till fängelse i lägst ett år och högst sex år.
- En ny straffskärpningsgrund införs i 29 kap. 2 § brottsbalken. Den innebär att domstolen ska se särskilt allvarligt på fall där den tilltalade med våld eller hot har angripit någon i eller med anledning av dennes yrkesutövning.
- Ett nytt brott med benämningen blåljussabotage förs in i 13 kap brottsbalken. Brottet innebär att det blir straffbart att angripa eller störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som hindrar eller försenar deras arbete. Straffet föreslås bli upp till fyra års fängelse och i grova fall upp till livstids fängelse.
- Vissa ändringar i lagen (1975:688) om skydd för viss tjänsteutövning i syfte att förtydliga och förenkla tillämpningen av lagstiftningen. Vissa språkliga moderniseringar av bestämmelsen i 17 kap brottsbalken föreslås också.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Juseks synpunkter

Jusek välkomnar samtliga förslag som utredningen har presenterat.

Jusek delar utredningens uppfattning om att det finns behov av skärpta straff för våld eller hot mot tjänsteman och att möjliggöra för domstolar att se särskilt strängt på fall där individer angrips på grund av sitt arbete. Dessa förslag är mycket välkomna.

Vidare delar Jusek utredningens uppfattning om att det finns behov av att införa ett skydd mot angrepp på blåljusverksamhet i form av ett nytt brott eftersom ett sådant skydd saknas i nuvarande lagstiftning. Det är enligt Juseks mening en nödvändig och välkommen förstärkning för målgruppen.

Det bör dock övervägas om kriteriet ”polis” är tillräcklig klart eller om det behöver förtydligas. I utredningen nämns att det kan omfatta exempelvis brottsplatsundersökare eller kriminaltekniker. I sådana fall kan det vara fråga om andra anställda vid polisen med annan kompetens än grundutbildade poliser. I detta sammanhang bör också noteras att även andra än polisutbildade arbetar i lokaler som kan utsättas för sprängning eller liknande.

Jusek menar dock att förslaget om blåjussabotage inte är tillräckligt för att uppställa ett adekvat och heltäckande skydd för yrkesgrupper med en avgörande funktion för rättssäkerheten. Utredningen föreslår att det blir straffbart att angripa eller störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som hindrar eller försenar deras arbete. Straffet föreslås bli upp till fyra års fängelse och i grova fall upp till livstids fängelse. Jusek är positiva till straffskärpningen men anser att tillägget i brottsbalken även ska omfatta till exempel domare, åklagare och civilanställda inom Polisen.

Förslaget innebär att yrkesgrupper med en avgörande funktion för rättssäkerheten lämnas utanför, vilket medför en olycklig uppdelning där samhället pekar ut vissa av rättsväsendets grupper som mer skyddsvärda än andra. Samtliga delar av rättsväsendet bör ha samma starka skydd. Det har betydelse av flera skäl, inte minst för att samhället tydligt bör markera att hot och våld mot alla dessa grupper är oacceptabelt.

Utredningen redovisar i sina överväganden att beträffande andra samhällsnyttiga funktioner än de som omfattas av förslaget kan konstateras att förekomsten av våld och hot utgör både ett arbetsmiljöproblem för de berörda yrkesgrupperna och en risk för att verksamheten ska påverkas. Det framhålls dock att utgångspunkten för utredningens överväganden har varit att åstadkomma skydd utan att göra alltför stora systematiska ingrepp i brottsbalken. Skälet till detta är att man har eftersträvat att lägga fram förslag som kan genomföras tämligen snabbt, utan att riskera att detta leder till oförutsedda konsekvenser med avseende på det redan existerande straffrättsliga skyddet. Utredningen gör därvid bedömningen att det inte finns tillräckligt starka skäl för att genomföra en större systematisk omarbetning av bestämmelserna i 17 kap. brottsbalken.

Jusek menar att skälen i detta avseende inte är övertygande och i hög grad otillfredsställande.

Jusek vill framhålla att det förekommer att brott begås med syftet att störa eller hämnas för samhällets åtgärder mot framför allt grov och organiserad brottslighet. Det kan röra sig om sprängningar utanför domstolar och polisstationer. Varken de föreslagna nya regleringarna eller nuvarande lagstiftning om sabotage täcker dessa situationer. För att kunna dömas för sabotage riktat mot rättsväsendet krävs att det handlar om skador på egendom som har avsevärd betydelse för rättsskipningen. Därför behövs också skärpta regler mot brott som riktar mot rättsväsendet och andra samhällsinstitutioner och som har till syfte att störa eller hämnas för samhällets åtgärder mot brottslighet.

Skärpningen skulle kunna göras genom ett nytt brott vid sidan av blåljussabotage, *sambälls-sabotage*, eller att det ska betraktas som en försvårande omständighet vid straffmätning att brottet medvetet riktats mot samhällets rättsskipande funktioner.

Jusek

Magnus Hedberg, vd

Anna Nitzelius, rättspolitiskt ansvarig